

**ΑΠΑΝΤΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΣΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ κ. Ι. ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ**

Του Αρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου

Ἐν Ἀθήναις τῆ 1ῃ Ὀκτωβρίου 2003

Ἐλλογιμώτατον
κ. Ἰωάννην Κορναράκη
Ὁμότιμον Καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐλλογιμώτατε κύριε Καθηγητά,

Ἐλάβομεν καὶ ἀνέγνωμεν τὴν ἀπὸ Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. ιδιόγραφον ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας Ἐλλογιμότητος καὶ τὸ συνοδεῦον αὐτὴν Ὑπόμνημα ὑμῶν ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τοῦ Ἐλλογιμωτάτου κ. Πέτρου Βασιλειάδου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, δημοσιευθέντος εἰς τὸ Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» εἰς τὸ τεῦχος Ἰουνίου 2003 ὑπὸ τὸν τίτλο «Τὸ θεολογικὸ ὑπόβαθρον τῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως», ὃ καὶ κατεθέσατε εἰς τὴν Ἀρχιγραμματείαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, λαβὼν ἀριθμὸν πρωτοκόλλου 3384/9.9.2003, ἐκεῖθεν δὲ παρεπέμφθη πρὸς μελέτην εἰς τὴν ἀρμοδίαν Εἰδικὴν Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως.

Ἐπ' αὐτῶν γνωρίζομεν ὑμῖν τὰ κάτωθι:

1. Τὸ κρινόμενον ὑφ' ὑμῶν κείμενον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ Συνοδικὸν Κείμενον, ὡς ὑπολαμβάνετε. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τῆς συγκλήσεως τοῦ Β' Λειτουργικοῦ Συμποσίου ἐν Βόλῳ τὸν Ὀκτώβριον ἀπὸ 22ας ἕως 25ης τοῦ ἔτους 2000, ἔθεσε πρὸς συζήτησιν τὸ θέμα τῆς λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως, ὥστε διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀπόψεων, τοῦ ἐποικοδομητικοῦ διαλόγου καὶ τῆς τεκμηριωμένης ἐπιχειρηματολογίας νὰ καταλήξωμεν εἰς τὴν λήψιν τῶν ἀπαραιτήτων ἀποφάσεων ἐπὶ τοῦ θέματος. Ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ ὅτι τὰ πάντα ἔχουν καλῶς εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ χρεῖαν οὐδεμιᾶς μεταβολῆς ἔχουν.

Τὸ ἐν λόγῳ Συμπόσιον καθώρισε τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ ὅρου «λειτουργικὴ ἀναγέννησις», ὅτι δι' αὐτοῦ ἐννοεῖται ἡ καλλιέργεια τοῦ λειτουργικοῦ ἥθους καὶ ἡ ὑποβοήθησις τοῦ Κλήρου εἰς τὴν εὐτακτον τέλεσιν τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ δὲ Πιστοῦ Λαοῦ εἰς τὴν θεαρέστως συμμετοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν λογικὴν λατρείαν.

2. Αἱ διατυπώμεναι εἰς τὸ ἄρθρον ἀπόψεις ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ συντάκτου αὐτοῦ Ἐλλογιμωτάτου Καθηγητοῦ καὶ εἶναι προσωπικαί. Ἡ ἐπ' αὐτῶν κριτικὴ ὑμῶν δέον, ὅπως ἀπευθυνθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ὑπογράφοντα καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

3. Ἡ δημοσίευσίς τοῦ ἄρθρου εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν συνεπάγεται οὔτε ἐξασφαλίζει καὶ τὴν αὐτόχρημα υἰοθέτησιν καὶ ἔγκρισιν τῶν ἀπόψεων τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Καθηγητοῦ καὶ Ἐρευνητοῦ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐδημοσιεύθη ἐπωνύμως ὡς συμβολὴ εἰς τὸν διάλογον.

4. Περὶ τοῦ θεολογικοῦ ὑποβάθρου τῆς λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως αἱ θέσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκτίθενται εἰς τὸ κείμενον τῶν ἐγκριθέντων πορισμάτων τοῦ Β' Λειτουργικοῦ Συμποσίου, ἔχοντος ὡς ἐξῆς:

«Δύο ἦσαν οἱ βασικοὶ ἄξονες προβληματισμοῦ τοῦ Συμποσίου, ἡ ἀκόμα καλύτερη κατανόησις τοῦ λατρευτικοῦ πλοῦτος τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἡ ὅσο τὸ δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ μας στὴν ἀγιάζουσα λατρευτικὴ ζωὴ τῆς.

Ἡ μέχρι σήμερα διςχιλιόχρονη λειτουργικὴ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας μας ἀποτελεῖ πηγὴ ἔμπνευσις καὶ ἀσφαλὴ καθοδηγητικὰ παράγοντα γιὰ τὸν σύγχρονον προβληματισμό μας σὲ θέματα ὀρθόδοξης λατρείας.

Παράλληλα, πρέπει νά ληφθοῦν σοβαρά ὑπ' ὄψιν οἱ σύγχρονες ἀνάγκες τῶν χριστιανῶν καί, ιδιαίτερα, οἱ νέες συνθηκες ζωῆς πού προέκυψαν γιά τόν ἀστικό πληθυσμό τῆς Ἐκκλησίας μας».

Κατά τήν πρὸς τήν 10.12. 2000 Ἱερὰν Σύνοδον ὑποβληθεῖσαν γενικὴν ἀξιολόγησιν τοῦ Β' Συμποσίου ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπεσήμανε:

«Ἐκ τοῦ Βου Λειτουργικοῦ Συμποσίου προέκυψεν ὅτι ἡ ἐπιδιωκομένη “Λειτουργικὴ ἀνανέωσις” θὰ πρέπει νὰ κατανοηθῆ κυρίως ὡς περαιτέρω μελέτη καὶ ἀνάδειξις τοῦ θεολογικοῦ χαρακτῆρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας ὡς λατρείας λογικῆς-πνευματικῆς, συνεχῆς μέριμνα διὰ τὴν λειτουργικὴν ἐπιμόρφωσιν τοῦ κλήρου καὶ τὴν ἀνάλογον ἀγωγήν τοῦ λαοῦ, ἀντιμετώπισις τῶν συνεπειῶν ἃς ἔχει εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ σύγχρονος τρόπος ζωῆς (γιγαντισμὸς τῶν ἀστικῶν ἐνοριῶν-ὠράρια ἐργασίας) κ.λπ.»

Θέτομε ταῦτα ὑπ' ὄψιν ὑμῶν, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος οὐδεμίαν νεοεποχίτικὴν θεολογίαν υἱοθέτησεν καὶ εἰς οὐδεμίαν παρέκκλισιν ἐκ τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας παρεσύρθη.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ